

Konuşma Becerisini Geliştirmede Kullanılan Yöntem ve Teknikler: Bir Alanyazın Taraması¹

Salih KESİCİ²

Özet

Bu çalışmanın amacı konuşma becerisini geliştirmek için kullanılan öğretim tür, yöntem ve tekniklerini konu alan çalışmaların bulgularından yönelimle alanyazındaki genel görünümünü sunmaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yönteminin kullanıldığı araştırmada konuşma becerisine yönelik tür, yöntem ve teknikleri konu alan çalışmalar; yıllarına, yayın türlerine, örneklem kümelerine, modellerine ve ele aldıkları tür, yöntem ve tekniklere göre incelenmiştir. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman analizi ve meta-sentez yöntemi birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın inceleme nesnelere 2010-2023 yılları arasında gerçekleştirilen Google Akademik, YÖK Ulusal Tez Merkezi, Dergi Park, Ulakbim, Pamukkale Üniversitesi Kütüphanesi veri tabanlarından ulaşılan 34 makale ve 20 tez olmak üzere toplam 54 çalışma oluşturur. Çalışma sonucunda konuşma becerisine yönelik olarak yapılan çalışmaların çoğunlukla 2018-2023 yılları arasında gerçekleştiği, incelenen çalışmalarda makale türünün yaygın olarak kullanıldığı, örneklem kümesi olarak öğrencilerin çoğunlukta olduğu, yöntem olarak nitel yöntemlerin yaygın olarak kullanıldığı, tür yöntem ve tekniklerin sıklık dağılımları incelendiğinde ise yapılan çalışmaların çoğunlukla hazırlıklı/hazırlıksız konuşma ve drama/yaratıcı drama üzerinde yoğunlaştığı bulgularına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Konuşma Becerisi
Konuşma Eğitimi
Yöntem ve Teknik

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 15.03.2023

Kabul Tarihi: 11.04.2023

Elektronik Yayın Tarihi: 26.06.2023

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1265865

¹ Yapılan bu çalışma ilgili yazarın Prof Dr. Nurettin ÖZTÜRK danışmanlığında hazırlanan "Konuşma Becerisini Geliştirmek İçin Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikleri ile İlgili Çalışmalar Üzerine Bir İnceleme" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Doktora Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, s.kesici45@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0824-3069

Methods and Techniques Used in Developing Speaking Skills: A Literature Review

Abstract

The purpose of this use is to present the general views of the management from outside the field of study on the operating types, methods and techniques used for developing speaking skills in the literature. Consider the case study method, which is one of the qualitative research methods, according to the type method and comparison of the speaking skill used, its years, publication types, sampling cluster, models and the genres, methods and techniques it deals with. In the research, data collection method, analysis as a document and meta-synthesis method were used together. As a result, a total of 54 studies, 34 articles and 20 theses, reached from the databases of Google Scholar, YÖK National Thesis Center, Dergi Park, Ulakbim, Pamukkale University Library between the years 2010-2023, constitute the objects of study of the research. As a result of the study, the studies on speaking skills were mostly carried out between the years 2018-2023, the type of article was widely used in the studies examined, the students were the majority as the sample set, the qualitative methods were widely used as the method, and the frequency distributions of the types of methods and techniques were examined. It was found that he focused on prepared / impromptu speaking and drama / creative drama.

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1265865

Keywords

Speaking Skill
Speaking Education
Method and Technique

About Article

Sending Date: 15.03.2023
Acceptance Date: 11.04.2023
Electronic Issue Date: 26.06.2023

GİRİŞ

Temel dil becerileri, anlama ve anlatma becerileri olarak iki gruba ayrılır. Bu becerilerden anlama becerileri okuma ve dinlemeyi içinde barındırırken anlatma becerileri konuşma ve yazmayı kapsamaktadır. Anlama becerilerinden olan dinleme becerisi ile anlatma becerilerinden olan konuşma becerisi diğer dil becerilerinden daha önce edinilir (Doğan, 2009). Konuşma, bireyin iletişim kurmak, içinde bulunduğu toplumla bilgi ve kültür aktarımında bulunmak, duygu, düşünce ve gözlemlerini paylaşmak amacıyla işe koştuğu zihinsel ve fiziksel süreçleri içeren söyleme dayalı iletişimsel bir araçtır. Konuşma becerisinin geliştirilmesiyle öğrenciler, Türkçenin estetik zevkine vararak kendilerini doğru ve etkili bir biçimde ifade ederken günlük hayatta karşılaştıkları sorunları yorumlayıp değerlendirme konusunda da gelişim göstereceklerdir (MEB, 2006).

Demirel (2003, s.90) konuşmanın önemli bir iletişim ve etkileşim aracı olduğunu vurgulayıp konuşmanın dört niteliği üzerinde durmuştur:

1. Fiziksel,
2. Fizyolojik,
3. Psikolojik,
4. Sosyolojik.

Taşer (2020) bu nitelikleri şu biçimde açıklamaktadır.

1. Konuşmanın fiziksel niteliği: Konuşma, ışık ve ses dalgalarının boşlukta belli bir hedefe doğru hareket etmesiyle gerçekleşen bir süreçtir.

2. Konuşmanın fizyolojik niteliği: Akciğer, dil, beyin, ses telleri, burun, dudak, diş, damak, gırtlak, soluk borusu vb. gibi konuşmada görev alan tüm organların uyum ve sistemli çalışmasıyla gerçekleşen karmaşık bir süreçtir.

3. Konuşmanın psikolojik niteliği: Konuşmanın, insan zihinde anlamlandırılabilmesi anlambilim yardımıyla gerçekleşen bir süreçtir. Anlambilim, bireylerin konuşmaya başladığı esnada, kendi dünya görüşleri üzerinden kendilerini ifade ettiklerini, düşüncelerini dile getirdiklerini söyler.

4. Konuşmanın toplumsal niteliği: İnsan, etrafındaki diğer insanlarla birlikte yaşam sürmeye başladığı andan itibaren kendi duygu ve düşüncelerini anlatma, öğrendiklerini ve bildiklerini karşısındakilere aktarma ihtiyacı duymuştur. Bu ihtiyaç iletişim zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle insan dili kullanarak iletişim kurmuş ve bunu toplumun bir iletişim aracı konumuna getirmiştir.

Konuşmanın gerçekleştirilebilmesi için bireyin ilk olarak fiziksel ve fizyolojik bakımdan sağlıklı olması gerekmektedir. Konuşmanın oluşumuna olanak sağlayan sinir sistemi, beyin, akciğer, ses telleri, dil, diş, dudak gibi organlarda var olan herhangi bir sorun konuşmacının sesletiminin etkili ve düzgün olmasını engelleyeceği gibi konuşulan konunun niteliğini de olumsuz etkiler (Eyüp, 2013). Konuşmanın bu denli detaylı ve karmaşık bir yapısının bulunmasının önemli nedenlerinden biri, yalnız bireyler arasında duygu ve düşünce aktarımını gerçekleştirmek için kullanılan bir iletişim aracı olmasından öte anlama, öğrenme, duygusal, sosyal ve zihinsel becerilerin insan hayatında gelişim göstermesinde de önemli bir yeri olmasıdır (Çiftçi, Batur & Duru, 2017).

Konuşma becerisi, diğer becerilerle kıyaslandığı zaman göz ardı edilen ve üzerinde kısıtlı çalışmanın yapıldığı bir beceridir (Potur & Yıldız, 2016). Bu duruma konuşma ve dinleme becerilerinin okul yaşamına başlamadan önce belirli miktarda gelişmiş olmasının neden olduğu söylenebilir. Bu nedenle okul yaşamında öğrencilere daha çok okuma ve yazma becerisine yönelik etkinlikler yaptırılmaktadır (Doğan, 2009). Oysa öğrencilerin okul yaşamından önce kazanmış olduğu konuşma becerisi içinde bulunduğu toplumun ağız özelliklerini barındırmaktadır. Burada öğretmene düşen görev, çocukların yetersiz ve mahalli özellikler taşıyan konuşmalarını sabırla ve onlar üzerinde baskı kurmadan, toplumda kullanılan ortak konuşma düzeyine getirmeye çalışmaktır (Temizyürek, 2007).

Konuşma becerisinin bireyde gelişmesi için bireyin bol bol uygulama yapması, konuşma becerisi konusunda iyi olan konuşmacıları dinleyerek ya da izleyerek onları model alması ve bu gözlemlerini günlük yaşamda işe koşması gerekmektedir (Kurudayıoğlu, 2003). Bütün bunlar dikkate alındığında konuşma eğitiminin en verimli edinim alanı sınıf ortamı olacaktır (Gündüz & Şimşek, 2014). Sınıf ortamında konuşma becerisinin gelişimini sağlamanın en etkili yolu öğrenciyi iletişimsel, zihinsel ve fiziksel olarak etkin kılacak uygun öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanmaktır. Öğretmen etkinliği düzenlemeli ve yönetmeli ancak etkinlikler öğrenciler aracılığıyla gerçekleştirilmelidir. Öğretmen, öğrencilerin etkinlikler aracılığıyla yazmasını, konuşmasını, okumasını ve dinlemesini sağlamalıdır (Aykaç & Çetinkaya, 2013). Yöntem kullanılmadan öğrencilere aktarılan bilgiler karışık ve öğrenciler tarafından anlamsız olmakta bu durum da öğretim etkinliklerinden

elde edilen verimi önemli ölçüde düşürmektedir. Öte yandan öğretmenlerin hep aynı yöntemleri ya da belirledikleri tek bir yöntemi kullanması öğrencilerde bıkkınlık oluşturmaktadır. Bu nedenle öğretmenler derste işleyecekleri konunun kapsamına göre farklı yöntemler seçerek öğrencilerin öğrenme sürecini kolaylaştırmalıdır (Güneş, 2016).

Yöntem ve teknik seçiminde öğretmen gelişigüzel davranmamalı birtakım etkenleri göz önünde bulundurmalıdır. Bu etkenler:

1. Dersin kazanımları
2. Dersin konusu
3. Öğrencilerin özellikleri
4. Dersliğin ve okulun fiziksel durumu
5. Öğrenci kümesinin büyüklüğü
6. Öğretmenin yönetime olan yatkınlığı
7. Zaman ve ekonomik koşullar olarak sıralanmıştır (Sarıtaş, 2019).

Öğretmenin bu etkenleri göz önünde bulundurarak öğrenciyi merkeze alan öğretim yöntem ve tekniklerini süreçte işe koşmasıyla öğrencilerin karşılıklı olarak etkileşimde olmaları sağlanacak ve uygulama yapmalarına olanak sunan bir öğretim ortamı oluşturulmuş olacaktır (Arslan & diğ., 2008). Araştırmalarda öğretmenlerin öğretim sürecinde yaygın olarak kullandıkları yöntemlerin soru cevap ve anlatım olduğu göze çarpmaktadır (Gözütok, 2020). Temel dil becerilerinin kazandırılmasını amaçlayan bir öğretimde geleneksel öğretim yöntemlerini kullanmak yerine öğretimin doğasına uygun olacak biçimde çağdaş öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanılmalı yöntem, tekniklerin ve öğretim anlayışlarının olanakları çerçevesinde bütünleştirilmiş bir öğrenme-öğretme yaklaşımı odağa alınmalıdır (Sever, Kaya & Aslan, 2006). Geleneksel öğretim yöntemlerinin süreç içerisinde sıklıkla kullanılması öğrencinin çabuk sıkılmasına ve derse olan ilgisini kaybetmesine neden olmaktadır. Bu yüzden öğretim sürecinde olabildiğince öğrencinin süreç içerisinde aktif olduğu çağdaş öğretim yöntemlerinden yararlanmak gerekir.

MEB Türkçe Öğretim Programında konuşma becerisine yönelik olarak öğretim sürecinde kullanılması amacıyla konuşma yöntem ve tekniklerine yer verilmiştir. Öğretim sürecinden beklenen bireyin olabildiğince fazla duyu organına ulaşarak onu fiziksel ve zihinsel açıdan etkin kılmak ve öğrenmelerinin kalıcılığını desteklemektir. Böylelikle bireye dersin amaç ve kazanımları nitelikli bir biçimde kazandırılmış olacaktır. Bu bağlamda programda yer alan yöntem ve teknikler ile açıklamaları şöyledir:

1. Eleştirel konuşma
2. İkna etme
3. Katılımlı konuşma
4. Tartışma
5. Kendini karşısındakinin yerine koyarak konuşma
6. Güdümlü konuşma
7. Kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma

8. Serbest konuşma
9. Yaratıcı konuşma
10. Hafızada tutma (MEB, 2006).

Eleştirel konuşma, yöntem/teknik yardımıyla öğrencilerin bir konunun olumlu ve olumsuz yanlarını fark etmesi bunun yanı sıra karşılıklarına çıkan çeşitli problemleri tarafsız bir bakış açısıyla ele alma, yorum yapma, çözüm üretme ve değerlendirme becerilerinin geliştirilmesi amaçlamaktadır (MEB, 2006).

İkna etme, bir konu hakkında kişinin sahip olduğu düşünceleri karşısındaki dinleyici kitlesine kabul ettirmesi, aktardığı düşüncenin karşısındakiler tarafından benimsenmesinin sağlanmasını amaçlar. İkna etmenin başarılı olabilmesi için anlatımı yapan kişi konuşmasında savunduğu düşüncesini güvenilir kaynaklarla desteklemeli, sayısal verilere yer vermeli ve konuşmasını uygun beden dili hareketleriyle desteklemelidir (MEB, 2006).

Katılımlı konuşma, yöntem/teknik amacı işlenen konunun dinleyici kitlesi tarafından daha iyi bir biçimde anlaşılmasına katkı sağlamak amacıyla dinleyici kitlesinin konuşma sürecine katılmasıdır (MEB, 2006).

Tartışma, yöntemi öğrencilerin işlenen konuya yönelik olumlu ve olumsuz fikirler öne sürerek kendi düşüncelerini savunma becerisini geliştirmeyi amaçlar. Tartışma konusuyla ilgili öğretmen birtakım seçenekler sunabilir ama konuyu seçme işlemi öğrenci tarafından yapılmalıdır. Seçilen konuyla ilgili kaynak taraması yapılır ve elde edilen bilgiler düzenlenir (MEB, 2006). Programda tartışma yöntemine yönelik olarak göz önünde bulundurulması gereken diğer bir özellik seçilen konunun niteliğidir. Tartışma yönteminde seçilecek olan konu, öğrencilerinin düşünme becerilerini geliştirmeyi hedeflemelidir. Bunun yanı sıra konu tartışmaya uygun nitelikte ve ders süresini aşmayacak biçimde seçilmelidir (MEB,2006). Tartışma yönteminde öğrencinin sınıf içinde kendini rahatlıkla dile getirebileceği bir ortam oluşturulmalıdır (MEB, 2006). Sınıf ortamında kendini rahat bir biçimde dile getiremeyen öğrencinin böyle bir sınıf ortamında tartışma gerçekleştirebilmesi olanaksızdır. Bu yüzden öğretmenin süreç içerisinde zaman zaman yer alması gerekebilir. Her öğrencinin kendini rahatlıkla dile getirmesi sağlanmalı bunun yanında tartışmaya katılan öğrencilerin tartışmayı birbirlerine saygı ve anlayış göstererek devam ettirmesine dikkat edilmelidir. Tartışma yönteminde oluşturulacak olan jüri adil olmalı başkan ise öğrenciler aracılığıyla belirlenmelidir (MEB, 2006).

Kendini karşısındakinin yerine koyarak konuşma, bir problemi çözmek, doğruyu bulmak veya karşımızdakinin sevinçlerine ve dertlerine ortak olmak gibi birtakım olumlu iletişim becerilerini geliştirmek amacıyla konuşma ortamı oluşturulur. Her hafta amaca yönelik bir konu seçilerek empati kurma çalışması gerçekleştirilir (MEB, 2006).

Güdümlü konuşma, yöntem/teknik öğrencilerin belirli bir konuya yönelik duygu, düşünce ve bilgilerini etkin bir biçimde aktarma becerilerini geliştirmek için işe koşudur. Güdümlü konuşma yöntem/teknikinde konu öğretmen tarafından seçilir ve seçilen konu sınıf gündemine getirilir. Sınıf gündemine getirilen konuya yönelik olarak öğrencilere bilgi verilir. Daha sonra konuyla ilgili olarak öğrencilere beyin fırtınası yaptırılır. Süreç sonunda seçilen birkaç öğrencinin konuya yönelik düşünce duygu ve hayallerini iki dakika içinde sınıftakilerle paylaşması istenir. (MEB, 2006).

Kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma, yöntem/teknik öğrencinin öğrenmiş olduğu sözcük, kavram, atasözü ve deyimleri konuşmalarında kullanmalarını sağlayarak sözcük hazinelerini ve anlatım becerilerini geliştirmeyi amaçlar. Tekniğin uygulama aşamasında öğretmen tarafından içerisinde kelime ve kavramların bulunduğu bir havuz oluşturulur. Öğrenciler, seçtikleri konuşma konularına bağlı kalarak oluşturulan bu havuzdan seçtikleri kelime ve kavramları konuşmalarında kullanırlar (MEB, 2006).

Serbest konuşma, yöntem/teknik öğrencilerin konu ayırımı gözetmeksizin herhangi bir konudaki duygu, düşünce ve hayallerini sözlü olarak dile getirme becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Tekniğin uygulama aşamasında öğrenciler, seçtikleri konuya yönelik olarak duygu düşünce ve hayallerini kısıtlama olmadan anlatması sağlanır (MEB, 2006).

Yaratıcı konuşma, yöntem/teknikle öğrencilerin anlatma becerilerini ve yaratıcılıklarını geliştirmek amaçlanmıştır. Tekniğin uygulama kısmında öğrencilere öğretmen tarafından bir konu verilir. İlk öğrenciden başlayarak sırası gelen her öğrenci, kendisinden önceki arkadaşının konuyla ilgili söylediklerinden yola çıkarak konuya farklı bir bakış açısı getirir (MEB, 2006).

Hafızada tutma, teknik ile öğrencilerin konuşma esnasında konuşmayı kesintiye uğratmadan akıcı, etkili ve kurallarına uygun bir biçimde gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu tekniğin uygulama aşamasında, konuşma içeriği düşünce akışına göre düzenlenir. Konuşmadaki cümleler, düşünce gruplarına göre sınıflandırılır ve ortaya çıkan sözlük listeleri kâğıda yazılır. Hayal gücü, abartma, mizah, benzetme vb. den faydalanarak seçilen sözcüklerle küçük bir öykü oluşturulur (MEB, 2006).

Adı geçen yöntem ve tekniklerin yanında alanyazında konuşma eğitimine yönelik olarak çeşitli yöntem ve tekniklerin kullanıldığı görülür. Aykaç & Çetinkaya (2013) yaratıcı drama, doğaçlama, rol kartları ve drama gibi öğrencinin sürece etkin katılımını sağlayan teknikleri kullanmanın öğrencilerin konuşma yeteneğini arttırdığını bunun yanı sıra karşısındakini dinleme, farklı düşüncelere saygı duyma ve grupla çalışma becerilerinin geliştiğini belirtmiştir.

Türkel ise (2019, s.155-162) konuşma eğitimiyle ilgili olarak kullanılacak öğretim yöntem ve tekniklerini şöyle sıralamıştır:

1. Tabu kartları
2. Altı şapkalı düşünme teknik
3. Sıcak sandalye
4. Kulenga öykü yaratma teknik
5. Akvaryum
6. Vızıltı
7. Top taşıma
8. Mahkeme
9. Philips 66
10. Birleştirme teknik
11. Senaryo teknik

Alanyazın incelendiğinde yapılan çalışmaların konuşma becerisine ilişkin lisansüstü tezlerin anahtar sözcüklerini belirlemek (Şeker, 2020) konuşma becerisine yönelik çalışmaların eğilimlerini belirlemek (Potur & Yıldız, 2016) konuşma becerisine yönelik lisansüstü tezleri incelemek (Alver & Taştımır, 2017) amaçlarıyla yapıldığı görülür. Yapılan inceleme sonucunda konuşma becerisini geliştirmek için kullanılan tür, yöntem ve tekniklere ilişkin alanyazın taraması niteliğindeki bir çalışmayla karşılaşılmamıştır. Konuşma becerisine yönelik alanyazındaki genel görünümünün belirlenmesi bu konuya yönelik çalışma yapacak araştırmacılara yol göstermesi açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı konuşma becerisini geliştirmek için kullanılan öğretim tür, yöntem ve tekniklerini konu alan çalışmaların bulgularından yönelimle alanyazındaki genel görünümünü sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırma sürecinde yanıt aranacak sorular şunlardır:

1. Araştırmaların yıllara göre dağılımları nasıldır?
2. Araştırmaların yayın türlerine göre dağılımları nasıldır?
3. Araştırmaların örneklem kümesi dağılımları nasıldır?
4. Araştırmaların modellerine göre dağılımları nasıldır?
5. Araştırmalarda kullanılan tür, yöntem ve tekniklerin dağılımları nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Araştırma sorularına yanıt aramak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Nicel veya nitel olarak gerçekleştirilebilen durum çalışmalarında amaç bir duruma ilişkin etkenlerin bütüncül olarak araştırılıp ilgili duruma etki derecesi ve durumdan etkilenme derecesine yönelik sonuçları ortaya koymaktır (Yıldırım & Şimşek, 2021).

İnceleme Nesneleri

Araştırma, 2010-2023 yılları arasında Türkiye’de anadili olarak Türkçe öğretiminde konuşma becerisini geliştirmek için kullanılan öğretim tür, yöntem ve teknikleri üzerine gerçekleştirilmiş 54 çalışmayı konu alır. Bu çalışmalardan 34 tanesi makale 20 tanesi ise tezdır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman analizi ve meta sentez yönteminden yararlanılmıştır. Doküman analizi belirli kurallara dayalı kodlamalar aracılığıyla metinde yer alan bilgilerin içeriksel sınıflandırmalar yapılarak özetlendiği, yinelenebilirlik özelliği gösteren sistematik bir tekniktir (Büyüköztürk & diğerleri, 2020). Araştırmada kullanılan diğer yöntem olan meta sentez yönteminde ise temel amaç belirli bir alana yönelik olarak gerçekleştirilen nitel çalışmaların benzer ve farklı yönlerini karşılaştırmaları olarak ortaya koymaktır (Çalık & Sözbilir, 2014). Bu doğrultuda YÖK Ulusal Tez Merkezi, Pamukkale Üniversitesi Kütüphanesi, Google Akademik, Dergipark, Ulakbim gibi veri tabanlarından yararlanılmıştır. Araştırma kapsamına alınan çalışmalar belirlenen ortak temalar etrafında gruplandırılmış ve derinlemesine incelenmiştir. Araştırmada kullanılan veri tabanlarından elde edilen çalışmaların kısıtlı olmamasına ve belirlenmiş olan sınırlılıklara uygun olmasına dikkat edilmiştir.

Araştırmada konuşma becerisinde kullanılan öğretim tür, yöntem ve teknikleri hakkında hazırlanan çalışmaların belirlenebilmesi amacıyla öncelikle anahtar sözcükler belirlenmiştir. Alanyazın taramasının gerçekleştirilebilmesi için seçilmiş olan anahtar sözcükler şunlardır: *konuşma eğitimi, konuşma becerisi, yöntem ve teknik*. Seçilen bu anahtar sözcükler yardımıyla YÖK Ulusal Tez Merkezi, Pamukkale Üniversitesi Kütüphanesi, Google Akademik, Dergipark, Ulakbim gibi çeşitli veri tabanlarında alanyazın taraması gerçekleştirilmiştir. Yapılan alanyazın taraması sonucunda belirlenen anahtar sözcüklere uygun olarak 34 makale 20 tez olmak üzere toplamda 54 bilimsel çalışma saptanmıştır.

Bu çalışmada veri toplama sürecinin sağlıklı bir biçimde yürütülebilmesi için aşağıda yer alan uygulama süreci izlenmiştir (Walsh & Downe, 2005, s. 206-208):

Adım 1: Meta-sentez çalışmasının sınırlılıklarının belirlenmesi.

Adım 2: İlgili çalışmaların bulunması.

Adım 3: İncelenecek olan çalışmalara karar verilmesi.

Adım 4: Çalışmaların değerlendirilmesi.

Adım 5: Kodların, temaların belirlenmesi ve çalışmalarla ilişkilendirilmesi

Adım 6: Çalışmaların karşılaştırılması ve çözümlenmesi.

Adım 7: Çalışmaların çözümlenmesinden ulaşılan sonuçların sentezlenmesi

Araştırmaların incelemeye alınma ölçütleri

Meta-sentez yönteminin verimli bir biçimde uygulanabilmesi için araştırma örneğine alınan çalışmaların ortak temalar çerçevesinde sınıflandırılması oldukça önemlidir. Bu doğrultuda ilgili araştırmaların çalışmaya uygunluğunu belirlemek amacıyla belirlenmiş olan ölçütler şöyle sıralanmıştır:

1. Araştırma örneğine alınan çalışmalar Türkiye’de gerçekleştirilmiş olmalıdır.
2. Araştırma örneğine alınan çalışmalar nitel veya karma desenli olmalıdır.
3. Araştırma örneğine alınan çalışmalar Google Akademik, Ulakbim, YÖK Ulusal Tez Merkezi, Pamukkale Üniversitesi Kütüphanesi, Dergipark veri tabanlarından ulaşılabilir olmalıdır.
4. Araştırma örneğine alınan çalışmalar 2010-2023 yılları arasında yapılmış olmalıdır.
5. Araştırma örneğine alınan çalışmalar konuşma becerisine ilişkin kullanılan öğretim tür, yöntem ve tekniklerini konu edinmelidir.
6. Araştırma örneğine alınan çalışmalar erişime açık olmalıdır

Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde, konuşma becerisini geliştirmek için kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerini içeren çalışmalar doküman analizi kapsamında detaylı olarak incelenmiş çalışmalar belirlenen ölçütler göz önünde bulundurularak toplanmıştır. Toplamadan sonra çalışmalar niteliklerine göre sınıflandırılmış kodlamaları yapılarak çizelgeye aktarılmıştır. Sınıflandırılan çalışmalardan yayın türü makale olan çalışmalar için *M* kodu kullanılmış; yayın türü tez olan çalışmalar için ise *T* kodu kullanılmıştır. Araştırmada güvenilirliği sağlamak amacıyla Miles & Huberman (1994) tarafından geliştirilen güvenilirlik formülünden

yararlanılmıştır. Belirlenen tema ve yapılan kodlamalar üç farklı kişi tarafından kontrol edilmiş ve kodlayıcılar arasındaki güvenilirlik katsayısı %89 olarak belirlenmiştir Araştırma sürecinde incelenen çalışmalar Çizelge 1’de sıralanmıştır:

Çizelge 1. Araştırma Sürecinde İncelenen Çalışmalar.

Çalışma Kodu	Yayın Adı	Yayın Yılı
M1	Saracaloğlu, A. S., & Karasakaloğlu, N. (2011). Türkçe öğretmenlerinin yöntem ve tekniklere ilişkin görüşleri, <i>İlköğretim Online</i> , (3), 951-960.	2011
M2	Sağlam, Ö., & Doğan, Y. (2013). 7.Sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri, <i>Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , 10(24), 43-56.	2013
M3	Aytaş, G. (2013). Eğitim ve öğretimde alternatif bir yöntem: yaratıcı drama. <i>Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , (12), 35-54.	2013
M4	Aytaş, G., & Uysal, B. (2014). 7.Sınıf öğrencilerinde yaratıcı drama algısının akademik başarıya etkisi. <i>Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi</i> , 10, 68-99.	2014
M5	Aykaç, M., & Çakır İlhan, A. (2014). Çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin konuşma becerisine etkisi. <i>Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi</i> , 47(1), 209-234.	2014
M6	Yeğen, Ü., & Topçuoğlu Ünal, F. (2015). Konuşma becerisinin geliştirilmesinde görsellerin etkisi. <i>Akademik Araştırmalar Dergisi</i> , 17(67), 129-144.	2015
M7	Karadüz, A., & Damar, G. (2015). Ortaokul Türkçe öğretim programındaki konuşma yöntem ve tekniklerinin uygulanma durumu. <i>Akademik Araştırmalar Dergisi</i> , 17(67), 145-166.	2015
M8	Başar, M., Keklik, S., & Batur, Z. (2015). Konuşma becerisine ilişkin bir yöntem önerisi: sömet yöntemi. <i>International Journal of Language Academy</i> , 3, 66-82.	2015
M9	Kurudayıoğlu, M., & Özdem, A. (2015). Türkçe öğretiminde drama. <i>Ana Dili Eğitimi Dergisi</i> , 3(4), 26-40.	2015
M10	Kadıızade, E. D., & Özipek, M. (2017). Konuşma becerisinin geliştirilmesinde anlamsal çağrışım kavramının etkisi. <i>Route Education and Social Science Journal</i> , 14, 249-270.	2017
M11	Kuru, O. (2017). Mikro öğretim tekniğinin akıcı konuşma becerisine etkisi. <i>Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 18(3), 792-810.	2017
M12	Bozpolat, E., & Arslan, A. (2018). Türkçe öğretiminde istasyon tekniği kullanımına ilişkin nitel bir çalışma. <i>Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , 21(39), 55-97.	2018
M13	Erdoğan, Ö., Uzuner, F. G., & Gülay, A. (2018). Sözlü iletişim becerilerinin geliştirilmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin yaptıkları çalışmaların incelenmesi. <i>Ana Dili Eğitimi Dergisi</i> , 6(1), 166-182.	2018
M14	Coşkun, H., & Narinç, F. N. (2018). 2017 Türkçe öğretim programı esas alınarak hazırlanan 5.Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan yazma ve konuşma etkinliklerinin incelenmesi. <i>Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 16, 409-427.	2018
M15	Duman, B. (2018). Öğretmen adaylarının istasyon tekniği ve istasyon tekniği kapsamında öğretmen-öğrenci kavramlarına ilişkin metaforik algıları. <i>Turkish Studies</i> , 13(4), 499-518.	2018
M16	Özyürek, C., Yüksel, Ö., & Demirci, F. (2018). İstasyon tekniğinin 7.Sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına ve görüşlerine etkisi. <i>Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi</i> , 8(3), 455-478.	2018

- M17 Koç Akran, S., & Kocaman, İ. (2018). Karikatüre dayalı öğrenme-öğretme modelinin okul öncesi öğrencilerin konuşma ve dinleme becerilerine etkisi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 105-122. 2018
- M18 Özden, M. (2018). Türkçe eğitimi lisans öğrencilerinin hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma hakkında geliştirdikleri metaforlar. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 347-357. 2018
- M19 Aytaş, G., & Özcan, Ş. (2019). Türkçe eğitimini konu alan drama çalışmalarına yönelik bir inceleme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(1), 235-255. 2019
- M20 Benzer, A., & Ünsal, F. (2019). Konuşma eğitiminin program ve ders kitabı ekseninde uygulamaya yansımaları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(3), 647-662. 2019
- M21 Demir, S., & Gül Özgül, B. (2019). Öğretmen görüşlerine göre ortaokul öğrencilerinin konuşma becerileri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 865-881. 2019
- M22 Ünveren, D. (2019). Söylem çözümlemesi odaklı metin işleme uygulamalarının öğrencilerin konuşma becerilerine etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(33), 51-104. 2019
- M23 Eyüp, B., & Kansızoğlu, N. (2020). 6.Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki konuşma etkinlikleri üzerine bir inceleme. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(1), 366-385. 2020
- M24 Kurudayıoğlu, M., & Kiraz, B. (2020). Hazırlıksız konuşma stratejileri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (20), 167-189. 2020
- M25 Göçer, A., & Garip, S. (2020). Türkçe dersi sosyal etkileşime dayalı sınıf ortamlarının öğrencilerin anlatma becerilerinin geliştirilmesindeki yeri. *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 16-32. 2020
- M26 Güneş, F. (2020). Türkçe öğretiminde hazırlıksız konuşma sorunu. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 5(2), 109-124. 2020
- M27 Kıymaz, M. S., & Doyumğaç, İ. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının dinlediklerinden hareketle hazırlıksız konuşma başarıları: Karma yöntem araştırması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1049-1070. 2020
- M28 Aktaş, E. (2020). Konuşma eğitimi açısından Türkçe öğretmeni adaylarının ikna edici konuşmalarında kullandıkları ikna teknikleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (21), 180-197. 2020
- M29 Aktaş, E., & Bayram, B. (2021). Anlatma becerileri kapsamında 1-8. sınıf Türkçe ders kitaplarına bir bakış: konuşma ve yazma stratejilerinin kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(1), 1-18. 2021
- M30 Kurudayıoğlu, M., & Gociaoğlu, B. (2021). İkna edici konuşma becerisinin geliştirilmesinde Monroe'nun motive edilmiş dizisi tekniği. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 314-329. 2021
- M31 Yıldız, D., & Deveci, A. G. (2021). Öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarının bütüncül olarak değerlendirilmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 89-108. 2021
- M32 Kurudayıoğlu, M., & Kiraz, B. (2022). Türkçe öğretmeni adaylarının hazırlıksız konuşmaya yönelik metaforik algıları ve görüşleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 111-130. 2022
- M33 Durukan, E., Güner, R., & Turan, A.V. (2022). Türkçe öğretmenlerinin yöntem teknikleri kullanma durumları ve yöntem tekniklere ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 39-59. 2022
- M34 Demirkol, S., & Girmen, P. (2022). Dijital öykü çalışmalarının dil becerilerine yansımaları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 33-63. 2023
- T1 Yeşiltepe Sağlam, Ö. (2010). *7.Sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi

	Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.	
T2	Altuntaş, İ. (2012). <i>Yedinci sınıf Türkçe dersi konuşma eğitiminin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi</i> . (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.	2012
T3	Kuru, O. (2013). <i>Akıcı konuşma problemi yaşayan ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerinin geliştirilmesi</i> . (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.	2013
T4	Marangoz, M. M. (2014). <i>İlköğretim Türkçe ders kitaplarında konuşma eğitimi uygulamaları</i> . (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.	2014
T5	Uysal, B. (2014). <i>Dinleme ve konuşma becerilerinin kazandırılmasında yaratıcı drama temelli bir model önerisi</i> . (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.	2014
T6	Erden, B. (2014). <i>Ortaokul Türkçe dersi öğretim programında konuşma eğitimine yönelik olarak önerilen yöntem/tekniklere ilişkin öğretmen görüşleri</i> . (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.	2014
T7	Yeğen, Ü. (2014). <i>Ortaokul öğrencilerinin konuşma becerilerinin geliştirilmesinde görsellerin etkisi</i> . (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya	2014
T8	Bulut, K. (2015). <i>Mikro öğretim tekniğinin Türkçe öğretmen adaylarının konuşma beceri ve kaygılarına etkisi</i> . (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.	2015
T9	Kartallıoğlu, N. (2015). <i>Bilişsel farkındalık stratejilerinin 7.sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmeye etkisi</i> . (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.	2015
T10	Kemiksiz, Ö. (2016). <i>Doğrudan öğretim modeliyle 5.sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerinin geliştirilmesi</i> . (Yayımlanmamış doktora tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale	2016
T11	Gün, E. (2018). <i>8.Sınıf Türkçe dersi konuşma eğitiminin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre belirlenmesi</i> . (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri	2018
T12	İl, İ. (2018). <i>Aktif öğrenme yönteminin 5.sınıf öğrencilerinin sözlü iletişim becerilerine (konuşma-dinleme) etkisi ve öğrencilerin aktif öğrenme uygulamalarına ilişkin görüşleri</i> . (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.	2018
T13	Aslan, M. A. (2018). <i>Diksiyon etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisi</i> . (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.	2018
T14	Kardaş, N. (2018). <i>Drama etkinliklerinin 7.sınıf öğrencilerin Türkçe dersi konuşma beceri ve kaygısına etkisi: karma yöntem araştırması</i> . (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.	2018
T15	Köse, A. (2018). <i>İlköğretim ikinci kademedeki konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik yaratıcı drama temelli izlençe önerisi</i> . (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.	2018
T16	Ünsal, F. (2019). <i>Türkçe dersine rol alma modeli ile hazırlanan etkinliklerin öğrencilerin konuşma tutum ve kaygılarına etkisi</i> . (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.	2019
T17	Beggi, G. (2019). <i>Yaratıcı drama eğitimine yönelik uzman görüşleri</i> . (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.	2019
T18	Sarioğlu, A. İ. (2021). <i>Dil becerileri öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin</i>	2021

	<i>Türkçe ders kitaplarında kullanımının incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.</i>	
T19	Yardım, L. (2021). <i>Okuma çemberi tekniğinin söz varlığına, konuşma becerisine ve okuma tutumuna etkisi. (Yayımlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.</i>	2021
T20	Doğan, F. (2022). <i>Hikâye anlatma becerisi ediniminin hazırlıksız konuşma becerisi gelişimine katkısı. (Yayımlanmamış doktora tezi). Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak.</i>	2022

Meta-sentez veri toplama yöntemine uygun olarak örnekleme alınan çalışmalara ilişkin belirlenen ortak temalar Çizelge 2’de gösterilmiştir.

Çizelge 2. Araştırmada Kullanılan Ortak Temalar.

Sıra No	Tema	Alt Tema	Çalışmalar	Sıklık (f)
1	Konuşma Becerisinde Yöntem Teknik	1.1.Yöntem ve tekniğe ilişkin görüşler	M1, M13, M15, M18, M20, M21, M32, M33, T2, T6, T11, T17	12
		1.2.Yöntem ve tekniğin konuşma becerisine etkisi	M2, M4, M5, M6, M8, M10, M11, M12, M17, M22, M25, M27, M28, M31, T1, T3, T5, (T7), T8, T9, T10, T12, T13, T14, T15, T16, T19, T20	28
		1.3.Yöntem ve tekniklerin uygulanma durumu	M7	1
2	Konuşma Becerisi ve Başarı	2.1.Konuşma eğitiminde akademik başarı	M16	1
3	Alanyazında Yöntem Teknik	3.1.Alanyazında yöntem ve tekniğin yeri	M3, M9, M14, M19, M23, M24, M26, M29, M30, M34, T4, T18	12

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sorularına ilişkin elde edilen veriler ışığında ulaşılan bulgular çizelgeler aracılığıyla sunulmuştur.

Araştırmaların Yıllara Göre Dağılımlarına İlişkin Bulgular

Çizelge 3. Araştırmaların Yıllara Göre Dağılımları.

Çalışma Kodu	Yayın Yılı Aralığı	Sıklık
M1, M2, M3, T1, T2, T3	2010-2013	6
M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10	2014-2017	15
M12, M13, M14, M15, M16, M17, M18, M19, M20, M21, M22, M23, M24, M25, M26, M27, M28, M29, M30, M31, M32, M33, M34, T11, T12, T13, T14, T15, T16, T17, T18, T19, T20	2018-2023	33

Çizelge 3’te yer alan bulgular incelendiğinde konuşma becerisine yönelik olarak yapılan çalışmaların çoğunlukla 2018-2023 yılları arasında gerçekleştirildiği görülmüştür

(f.33). Çalışma sıklığının en az olduğu yıl aralığı 2010-2013 yılları (f.3) incelenen çalışmaların geride kalanlarının (f.15) ise 2014-2017 yılları arasında gerçekleştirildiği görülmüştür. Bu bilgilerden yola çıkarak konuşma becerisine yönelik yapılan çalışmaların günümüze yaklaştıkça sayısal anlamda artış gösterdiği söylenebilir. Konuşma becerisine yönelik yapılan çalışma sayısının artması bu beceriye yönelik alanyazınsal düzeyde farkındalığın artması açısından oldukça önemlidir.

Araştırmaların Yayın Türlerine Göre Dağılımlarına İlişkin Bulgular

Çizelge 4. Araştırmaların Yayın Türlerine Göre Dağılımı.

Çalışma Kodu	Yayın Türü	Frekans
M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13, M14, M15, M16, M17, M18, M19, M20, M21, M22, M23, M24, M25, M26, M27, M28, M29, M30, M31, M32, M33, M34	Makale	34
T1, T2, T4, T6, T7, T11, T12, T13, T14, T15, T16, T17, T18,	Yüksek lisans tezi	13
T3, T5, T8, T9, T10, T19, T20	Doktora tezi	7

Çizelge 4'te yer alan bulgular incelendiğinde konuşma becerisine yönelik gerçekleştirilen çalışmaların 34'ünün makale türünde geriye kalan 20'sinin ise tez türünde gerçekleştirildiği görülür. Tez türünde yapılan çalışmaların 13'ünün yüksek lisans tezi 7'sinin doktora tezi düzeyinde gerçekleştirildiği görülmüştür.

Araştırmaların Örneklem Kümesi Dağılımlarına İlişkin Bulgular

Çizelge 5. Araştırmaların Örneklem Kümesi Dağılımları.

Çalışma Kodu	Örneklem Kümesi	Frekans
M2, M4, M5, M6, M8, M10, M11, M12, M16, M17, M18, M22, M25, M31, T1, T3, T5, T7, T9, T10, T11, T12, T13, T14, T15, T16, T19, T20	Öğrenci	28
M1, M7, M13, M20, M21, M33, T2, T6, T11, T17,	Öğretmen	10
M15, M27, M28, M32, M34, T8,	Öğretmen adayı	6
M3, M9, M14, M19, M23, M24, M26, M29, M30, T4, T18,	Yok	11

Çizelge 5'te yer alan bulgular incelendiğinde konuşma becerisine yönelik yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunda örneklem kümesi olarak öğrencilerin yer aldığı görülür (f.28). Çalışmalarda en çok yararlanılan ikinci örneklem kümesi öğretmenler (f.10) üçüncü örneklem kümesi ise öğretmen adayları (f.6) dır. Araştırma kapsamında incelenen 11 çalışmada örneklem kümesiyle karşılaşmamıştır. Bu çalışmaların içerikleri incelendiğinde çalışmaların tür, yöntem ve teknikleri alanyazına tanıtmak ve incelemek amacıyla gerçekleştirildiği bu nedenle örneklem kümesine gereksinim duymadıkları görülmüştür. Araştırma kapsamında örneklem kümesi olarak öğrenci ve öğretmenlerin bir arada kullanıldığı bir çalışma vardır (T11).

Örnek ifadeler:

“Araştırmanın çalışma grubunu Antalya ili merkez ilköğretim okullarının 7. sınıfında öğrenim gören 98 öğrenci oluşturmaktadır (M2)” (s.49).

“Buna göre, araştırmanın katılımcıları Akdeniz’de bulunan bir üniversitenin eğitim fakültesinde öğrenim öğren 38 Türkçe öğretmeni adayından oluşmaktadır (M28)” (s.185).

Araştırmaların Modellerine Göre Dağılımlarına İlişkin Bulgular**Çizelge 6.** Araştırmaların Modellerine Yönelik Dağılımları.

Çalışma Kodu	Araştırma Modeli	Sıklık
M1, M3, M6, M7, M9, M10, M12, M13, M14, M15, M18, M19, M20, M21, M23, M24, M25, M26, M28, M29, M30, M31, M32, M34, T4, T11, T17, T18	Nitel	28
M2, M4, M5, M8, M11, M16, M17, M22, M27, M33, T1, T2, T3, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T12, T13, T14, T15, T16, T19, T20,	Karma	26

Çizelge 6’da yer alan bulgular incelendiğinde konuşma becerisine yönelik yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunda araştırma modeli olarak nitel desenlerin kullanıldığı görülür. Nitel desenli çalışmalardan 23 tanesi makale 5 tanesi ise tez türündedir (f.28). Karma desenli çalışmalardan 11 tanesi makale 15 tanesi ise tez türündedir (f.26).

Örnek ifadeler:

“Türkçe öğretiminde kullanılan istasyon tekniği uygulamaya ilişkin görüşlerin incelendiği bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması deseni kullanılmıştır (M12)” (s. 63).

“Araştırmada karma yöntem (mixed method) kullanılmıştır (M8)” (s. 72).

Araştırmalarda Kullanılan Tür, Yöntem ve Tekniklerin Dağılımlarına İlişkin Bulgular**Çizelge 7.** Araştırmalarda Kullanılan Tür, Yöntem ve Tekniklerin Dağılımları

Çalışma Kodu	Tür/Yöntem/Teknik	Sıklık
M2, M18, M24, M26, M27, M31, M32, T1, T20	Hazırlıklı/ Hazırlıksız konuşma	9
M3, M4, M5, M9, M19, T5, T14, T15, T17,	Drama/Yaratıcı drama	9
M12, M15, M16,	İstasyon	3
M11, T8,	Mikro Öğretim	2
M1, M6, M7, M8, M10, M13, M14, M17, M20, M21, M22, M23, M25, M28, M29, M30, M33, M34, T2, T3, T4, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13, T16, T18, T19	Diğer	31

Çizelge 7’ de yer alan bulgular incelendiğinde konuşma becerisine yönelik yapılan çalışmalarda en çok yer verilen tür, yöntem ve teknikler hazırlıklı/hazırlıksız konuşma ve drama/yaratıcı drama olmuştur (f.9). Araştırmalarda en çok kullanılan ikinci tür, yöntem ve teknik istasyon (f.3) üçüncü tür, yöntem ve teknik mikro öğretim (f.2) olmuştur. Öte yandan araştırmada farklı tür, yöntem ve tekniklerin bir arada incelendiği veya yalnızca bir

çalışmanın gerçekleştirildiği tür, yöntem ve teknikler diğer başlığında ele alınmıştır. Yalnız bir çalışmanın gerçekleştirildiği tür, yöntem ve teknikler sırasıyla: söylem çözümlemesi, Monroe, dijital öykü, akıcı konuşma, okuma çemberi, sömet, aktif öğrenme, anlamsal çağrışım, ikna etme, doğrudan öğretim, bilişsel farkındalık ve rol oynamadır.

Örnek ifadeler:

“Temel amaç Türkçe eğitimi lisans öğrencilerinin hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma yaparken kendileri hakkında geliştirdikleri düşünceleri metaforlar aracılığıyla belirlemektir (M18)” (s. 349).

“Bu araştırma, Türkçe öğretiminde, çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin konuşma becerilerine etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır (M5)” (s. 213).

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı konuşma becerisini geliştirmek için kullanılan öğretim tür, yöntem ve tekniklerini konu alan çalışmaların bulgularından yönelimle alanyazındaki genel görünümünü sunmaktır. Yapılan bu çalışmada araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında çalışmalar; yıllara göre dağılımları, yayın türlerine göre dağılımları, örneklem kümelerine göre dağılımları, modellerine göre dağılımları, tür, yöntem ve tekniklere göre dağılımları, değişkenleri açısından incelenmiştir.

Araştırmanın birinci sorusu olan araştırmaların yıllara göre dağılımları incelendiğinde en çok çalışmanın 2018-2023 yılları arasında gerçekleştirildiği görülür (f.33). En az çalışma ise 2010-2013 yılları arasında gerçekleştirilmiştir (f.6). Bu bilgilerden yola çıkarak konuşma becerisine yönelik yapılan çalışmaların günümüze yaklaştıkça artış gösterdiği söylenebilir. Bu durum konuşma becerisine yönelik alanyazınsal farkındalığın artması açısından önemlidir.

Araştırmanın ikinci sorusu olan araştırmaların yayın türlerine göre dağılımları incelendiğinde 54 çalışmanın 34 tanesinin makale 20 tanesinin ise tez türünde olduğu görülür. Tezlerin düzeylerine bakıldığında 20 tezin 13 tanesi yüksek lisans 7 tanesi ise doktora düzeyindedir. Bu durum konuşma becerisine yönelik tür, yöntem ve tekniklere ilişkin yapılan çalışmaların makale düzeyinde yoğunlukta olduğunu tez düzeyinde ise geri planda kaldığını gösterir.

Araştırmanın üçüncü sorusu olan çalışmaların örneklem kümelerine yönelik bulgular incelendiğinde çalışmalarda örneklem kümesi olarak en çok öğrencilerin kullanıldığı görülür (f.28). En az tercih edilen örneklem kümesi ise öğretmen adaylarıdır (f.6). Bu bulgulara benzer bir biçimde Coşkun, Balcı & Özçakmak (2013), Türkiye’de yapılan yüksek lisans düzeyindeki tez çalışmalarını incelediklerinde ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin örneklem kümesi olarak kullanıldığı çok fazla çalışmayla karşılaştıklarını belirtmiştir. Bu sonuç doğrultusunda incelenen çalışmaların örneklem kümesinin konuşma becerisine ilişkin uygulama çalışmalarının çoğunlukla öğretim ortamlarında gerçekleştirilmesinden dolayı öğrenciler üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Araştırmanın dördüncü sorusu olan çalışmaların modellerine yönelik dağılımlar incelendiğinde çalışmalarda en çok nitel araştırma modellerinin kullanıldığı görülür (f.28). Benzer bir biçimde alanyazında meta-sentez yöntemiyle yapılan çalışmalar incelendiğinde karma modelin görece az olduğu görülür (Aztekin & Taşpınar Şener, 2015; Deveci & Aykaç, 2018; Sertoğlu, 2020; Başkan Takaoğlu, 2023). Bu durumun oluşmasında nitel modelin daha

baskın olduğu çalışmaların incelenmesinin meta-sentez yönteminin genel çerçevesine uygun olmasının etkisi olduğu söylenebilir (Çalık & Sözbilir, 2014).

Araştırmanın beşincisi sorusu olan çalışmalarda kullanılan tür, yöntem ve tekniklerin dağılımlarına ilişkin bulgular incelendiğinde araştırmacıların en çok tercih etmiş olduğu tür, yöntem ve teknikler drama/yaratıcı drama ve hazırlıklı/hazırlıksız konuşma olmuştur (f.9). Iamsaard & Kerdpol (2015), yaptıkları çalışmada drama yönteminin 11.sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirme üzerinde olumlu etkisi olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Alanyazın taraması düzeyinde yapılan bir araştırma olan Alver & Taşdemir (2017) yapmış oldukları çalışmada 2005-2016 yılları arasında konuşma becerisi alanında yapılan lisansüstü tezleri incelemiş ve konuşma becerisine yönelik en çok tercih edilen yöntemin yaratıcı drama olduğunu belirtmiştir. Bu durumun oluşmasında yaratıcı drama yönteminin iletişimsel, bedensel ve zihinsel olarak öğrenciyi aktif kılması ve uygulama temelli olmasından dolayı konuşma becerisinin daha etkin bir biçimde incelenmesine olanak tanınmasının etkisi olduğu söylenebilir.

Konuşma becerisine yönelik yapılan çalışmalar geçmişle kıyaslandığında günümüzde artış göstermiştir. Bu durum konuşma becerisine verilmesi gereken önem açısından olumludur. Öte yandan yapılan çalışmaların belirli yöntem ve tekniklerle sınırlı kalması geleneksel bir anlayışın sonucu olarak görülebilir. Konuşma becerisine yönelik yapılan çalışmaların sayısının artması, bu çalışmaların yöntem ve teknik bakımından geniş alana yayılması eğitimdeki uygulayıcılara yol göstermesi açısından oldukça önemlidir. Bu bakımdan bireyin günlük yaşamının önemli bir bölümünü oluşturan konuşma becerisinin uygulamaya dayalı çalışmalarla incelenmesi gerekir. Birey eğitim ortamında konuşma becerisini ne ölçüde uygulama olanağı bulursa bu durum onun bu beceriyi geliştirme derecesini o ölçüde arttıracaktır. Bu noktada biz eğitimcilere düşen görev alandaki konuşma becerisine yönelik eksikleri belirleyerek yapacak olduğumuz çalışmaları bu noktalara yoğunlaştırmaktır.

Araştırmacılara sunulan öneriler:

- Yapılan çalışmaların belirli yöntem ve teknikleri konu aldığı görülür. Bu bağlamda yapılacak yeni çalışmalarda pazaryeri, sokratik sorgulama, hafızada tutma, sandviç gibi farklı yöntem ve teknikler konu olarak tercih edilebilir.
- Yapılan bu çalışmada 2010-2023 yılları arasında konuşma becerisini geliştirmek için kullanılan tür, yöntem ve tekniklere yönelik gerçekleştirilen nitel ve karma çalışmalar süreç kapsamına alınmıştır. Nicel çalışmaların da araştırma sürecinde yer aldığı yeni çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Teşekkür

Çalışmam sürecinde vermiş olduğu desteklerinden ötürü danışman hocam Prof. Dr. Nurettin ÖZTÜRK'e ayrıca yapmış olduğu geribildirimler ve yönlendirmelerle bu süreçte desteğini benden esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Gökhan ÇETİNKAYA'ya teşekkürlerimi sunarım.

KAYNAKÇA

Aktaş, E. (2020). Konuşma eğitimi açısından Türkçe öğretmeni adaylarının ikna edici konuşmalarında kullandıkları ikna teknikleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (21), 180-197.

- Alver, M., & Taştemir, L. (2017). Konuşma becerisi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(3), 451-462.
- Arslan, D., Doğan, B., Deliveli, K., Susar Kırmızı, F., Yaylı, D., & Akkaya, N. (2008). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. Ekin Basım Yayın.
- Aykaç, M., & Çakır İlhan, A. (2014). Çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin konuşma becerisine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 47(1), 209-234.
- Aykaç, M., & Çetinkaya, G. (2013). Yaratıcı drama etkinliklerinin Türkçe öğretmen adaylarının konuşma becerilerine etkisi. *Turkish Studies*, 8(9), 671-682.
- Aztekin, S., & Şener, Z. T. (2015). Türkiye'de matematik eğitimi alanındaki matematiksel modelleme araştırmalarının içerik analizi: Bir meta-sentez çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 139-161.
- Başar, M., Keklik, S., & Batur, Z. (2015). Konuşma becerisine ilişkin bir yöntem önerisi: sömet yöntemi. *International Journal of Language Academy*, 3, 66-82.
- Başkan Takaoğlu, Z. (2023). Sosyobilimsel konulara yönelik yürütülen lisansüstü tezlerin incelenmesi: sistematik bir analiz. *Milli Eğitim*, 52(237), 547-576.
- Bozpolat, E., & Arslan, A. (2018). Türkçe öğretiminde istasyon tekniği kullanımına ilişkin nitel bir çalışma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(39), 55-97.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Coşkun, E., Balcı, A., & Özçakmak, H. (2013). Trends in writing education: An analysis of post graduate theses written in Turkey. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 93, 1526 – 1530.
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Çiftçi, M., Batur, Z. & Duru, K. (2017). Cumhuriyet dönemi Türkçe dersi öğretim programlarının konuşma becerisi açısından incelenmesi, *Turkish Studies*, 12(6), 215-234.
- Demirel, Ö. (2003). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi*. Pegem A Yayıncılık.
- Deveci, Ö., & Aykaç, N. (2019). Temel eğitimde yaşanan sorunları inceleyen çalışmaların değerlendirilmesi: bir meta-sentez çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 277-301.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 185-204.
- Eyüp, B. (2013). Üniversite öğrencilerinin konuşma becerilerini kullanmaya yönelik tutumları. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(197), 95-113.
- Gözütok, F. D. (2020). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Pegem A Yayıncılık.
- Gündüz, O., & Şimşek, T. (2014). *Anlatma teknikleri 2 uygulamalı konuşma eğitimi*. Grafiker Yayınları.

- Güneş, F. (2016). Öğretim yöntem ve teknikleri. F. Güneş (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde (2. baskı, s. 93-110). Pegem A Yayıncılık.
- Iamsaard, P., & Kerdpol, S. (2015). A study of effect of dramatic activities on improving english communicative speaking skill of grade 11th students. *English Language Teaching*, 8(11), 70-78.
- Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları- Türkçenin öğretimi özel sayısı*, (13), 287-309.
- Miles, M. B., & Huberman, M. A. (1994). An expanded sourcebook qualitative data analysis. Sage Publication.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Milli Eğitim Yayınları.
- Özden, M. (2018). Türkçe eğitimi lisans öğrencilerinin hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma hakkında geliştirdikleri metaforlar. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 347-357.
- Potur, Ö., & Yıldız, N. (2016). Konuşma becerisi alanında yapılan akademik çalışmaların eğilimleri. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, (18), 27-40.
- Sağlam, Ö., & Doğan, Y. (2013). 7.Sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(24), 43-56.
- Sarıtaş, E. (2019). Öğretim yöntemleri. S. Saracoğlu ve A. Küçüköğlü (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde (4. baskı, s. 218-244). Pegem A Yayıncılık.
- Sertoğlu, G. (2020). Yazma eğitiminde yöntem ve teknikler: bir meta-sentez çalışması. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 410-427.
- Sever, S., Kaya, Z., & Aslan, C. (2006). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. Morpa Yayınları.
- Şeker, Z. C. (2020). Dinleme ve konuşma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin anahtar kelimeleri üzerine bir inceleme: betimsel analiz. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 128-140.
- Taşer, S. (2020). *Konuşma eğitimi*. Pegasus Yayıncılık.
- Temizyürek, F. (2007). İlköğretim ikinci kademedeki konuşma becerisinin geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(2), 113-131.
- Türkel, A. (2019). Konuşma eğitimi yöntem teknik ve stratejileri. G. Çetinkaya (Ed.), *Konuşma ve Eğitimi* içinde (1. baskı, s. 137-170). Pegem A Yayıncılık.
- Walsh, D., & Downe, S. (2005). Meta-synthesis method for qualitative research: A literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 50(2), 204-211.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.